

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 14296/2023
14.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Лазаревић, адвокат из ..., против тужене „РБА Банка“ АД Нови Сад, чији је пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1810/2022 од 22.02.2023. године, у седници одржаној 14.06.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1810/2022 од 22.02.2023. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Сомбору Гж 1810/2022 од 22.02.2023. године и пресуда Основног суда у Врбасу П 1538/2021 од 12.10.2022. године тако што се одбија као неоснован тужбени захтев тужиле, којим је тражила да се утврди да је ништава одредба члана 5. Уговора о готовинском динарском кредиту број ... од 05.07.2012. године у делу који гласи: „Корисник је сагласан и овлашћује Банку да приликом одобравања Кредита једнократно наплати трошкове за обраду Кредитног захтева у износу од 1,50% од вредности одобреног кредита, једнократно, фиксна накнада“, као и да се тужена обавезе да тужилци исплати на име стицања без основа износ од 2.351,25 динара са законском затезном каматом од 06.07.2012. године до исплате и да јој накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилца да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 47.400,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправке ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врбасу П 1538/2021 од 12.10.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев, па је другим ставом изреке утврђено да је ништава одредба члана 5. Уговора о готовинском динарском кредиту број ... од 05.07.2012. године којом је тужилци утврђена обавеза плаћања банци једнократног трошка за обраду кредитног захтева 1,5% од износа одобреног кредита. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужилци на име стицања без основа исплати износ од 2.351,25 динара са законском затезном каматом од 06.07.2012. године до исплате.

Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 44.300,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Пресудом Вишег суда у Сомбору Гж 1810/2022 од 22.02.2023. године, ставом првим изреке, жалба туженог је делимично усвојена и првостепена пресуда преиначена у делу одлуке о трошковима поступка и тужиљи досуђени трошкови поступка у износу од 39.800,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, док је у преосталом делу жалба тужене одбијена и првостепена пресуда потврђена. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужене за трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11 ... 18/20), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужиља је са правним претходником тужене закључила уговор о кредиту дана 05.07.2012. године, којим је тужиљи одобрен кредит у износу од 156.750,00 динара са роком отплате од 72 месеци. Чланом 5. наведеног уговора корисник кредита се сагласио да банка приликом одобравања кредита једнократно наплати трошкове за обраду кредитног захтева у износу од 1,50% од вредности одобреног кредита, једнократно, фиксно. У обрасцу понуде од 05.07.2012. године, потписаној од стране тужиље и потписаној и овереној од стране овлашћеног лица банке, у тачки 3.3. исказана је, између осталог и једнократна фиксна накнада за обраду захтева 1,5%, 2.351,25 РСД од вредности одобреног кредита, која је од тужиље наплаћена 05.07.2012. године. Висина ефективне каматне стопе од 21,57% годишње и укупан износ који ће корисник кредита платити током периода отплате кредита исказан је у тачки 3.2. наведене понуде. Тужиља је оспорила веродостојност понуде достављене у фотокопији, а уручење понуде није спорила.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев закључујући да је предметна уговорна одредба ништава јер тужена није доказала да је тужиљи у предуговорној фази уручила понуду на прописаном обрасцу са јасним и недвосмисленим подацима о трошковима кредита, с обзиром да приложени препис понуде не представља доказ сходно члану 100. ЗПП, нити да је трошкове кредита исказала кроз ефективну каматну стопу, а понуда је од истог дана када је и закључен уговор о кредиту. С обзиром на наведено, тужиља има право на враћање новчаног износа наплаћеног по основу ништаве одредбе уговора, на основу члана 104. и 214. ЗОО, са законском затезном каматом од дана стицања.

По оцени Врховног суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

Према одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беој 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 05.07.2012. године.

Сходно томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Понуда се исписује на прописаном обрасцу, на папиру или другом трајном носачу података и садржи, поред осталог и ефективну каматну стопу и укупан износ који корисник треба да плати, односно који треба да му се исплати а приказан је на репрезентативном примеру у коме су назначени сви елементи на основу којих је тај износ обрачунат (члан 17. став 4. тачка 8. тог закона). Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Службени гласник РС“ број 65/11) ближе су утврђени изглед и садржина образаца на

којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према утврђеном чињеничном стању предметни уговор о кредиту закључен је 05.07.2012 године и у понуди (образац 1Б-основни подаци о кредиту) од 05.07.2012. године садржани су основни елементи предметног уговора о кредиту, у тачки 3.3. (врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита), означена је накнада за обраду захтева: 1,5% од износа кредита, 2.351,25 рсд. Наведена накнада одговара уговорној одредби члана 5. којом се корисник кредита обабеао да плати банци једнократну фиксну накнаду за обраду кредитног захтева која износи 2.351,25 динара. Тужилја је на изложен начин од стране тужене банке, као понудиоца у потпуности информисана о условима кредита у предуговорној фази и дата јој је могућност да понуду размотри и о њој одлучи, што је и била законска обавеза банке. Чињеница да је у поступку приложена понуда у фотокопији, те да је тужилја оспорила веродостојност фотокопије понуде не води другачијем закључку, јер тужилја која у поступку није саслушана као странка није спорила потпис на понуди, а осим тога уговор о кредиту је такође приложен у фотокопији и чија садржина није била спорна. Питање да ли неовверена фотокопија исправе представља недозвољен доказ јесте фактичко питање у сваком конкретном случају и зависи од тога да ли постоји или не постоји објективна и образложена сумња у њену аутентичност и веродостојност, а самим тим и да ли је таква исправа подобна да служи као доказ какве чињенице која има значај за правне односе. Зато у ситуацији када је по члану 7. став 4. Закона о заштити корисника финансијских услуга, давалац финансијске услуге дужан да у досијеу корисника чува уговор и уговорну документацију који се односе на тог корисника (понуда, нацрт уговора, преглед обавезних елемената, план отплате/исплате, анекс уговора с новим планом отплате, обавештења, опомене и др.), а по члану 17. став 4. тог закона понуда се исписује на прописаном обрасцу, на папиру или друго трајном носачу података, не може се прихватити становиште нижестепених судова да тужена није доказала да је у предуговорној фази доставила понуду за закључење уговора у ситуацији јер није доставила понуду у оригиналу, већ у фотокопији. Прихватањем учињене понуде уговор се сматра закљученим (члан 31. и 32. ЗОО), па како опис главних карактеристика производа из понуде одговара битним елементима предметног уговора, то је тужилја у предуговорној фази информисана о обавези плаћања предметних трошкова уз исказану ефективну каматну стопу у тачки 3.2. понуде која је показивала укупну цену кредита, чиме јој је омогућено да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и утврди да ли услови уговора одговарају њеним потребама и финансијској ситуацији. Осим тога, таква уговорна одредба није неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга, јер исказивање ове накнаде за банкарску услугу на изложен начин задовољава услов одређености уговорне обавезе и у смислу члана 50. Закона о облигационим односима.

Како предметна уговорна одредба није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга, тужилја неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу члана 104. став 1, 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој на основу чланова 153. став 1., 154. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају тражени трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име трошкова за састав жалбе и ревизије по 18.000,00 динара према Адвокатској тарифи важећој у време пресуђења („Службени гласник РС“ број 37/2021 од 14.04.2021. године). Туженој припадају и тражени трошкови на име судске таксе за жабу 1.900,00 динара, за ревизију 3.800,00 динара и ревизијску одлуку 5.700,00 динара, све према важећој Таксеној тарифи. Тужена нема право на накнаду трошкова на име ПДВ за пружену адвокатску услугу јер као доказ није приложен рачун о извршеној адвокатској услузи у смислу члана 42. Закона о пореза на додату вредност па исти не представљају стварни трошак странке у смислу чланова 153. и 154. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић